

IL GIAMBO

1. *H. Hom. Cer.* 202-205

πρὶν γ' ὅτε δὴ χλεύης μιν Ἰάμβη κέδν' εἰδυῖα
πολλὰ παρασκώπτουσι ἔτρεψατο πότνια ἄγνην
μειδῆσαι γελάσαι τε καὶ ἴλαον σχεῖν θυμόν·
ἦ δὴ οἱ καὶ ἔπειτα μεθύστερον εὐαδεν ὀργαῖς.

2. [Apollocl.] *Bibl.* I 30

καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν ἀπ' ἐκείνης κληθεῖσαν Ἀγέλαστον ἐκάθισε πέτρην παρὰ τὸ Καλλίχορον φρέαρ
καλούμενον. ἔπειτα πρὸς Κελεὸν ἐλθοῦσα τὸν βασιλεύοντα τότε Ἑλευσινίων, ἔνδον οὐσῶν γυναικῶν, καὶ
λεγουσῶν τούτων παρ' αὐτὰς καθέζεσθαι, γρᾶιά τις Ἰάμβη σκώψασα τὴν θεὸν ἐποίησε μειδιᾶσαι. διὰ τοῦτο
ἐν τοῖς θεσμοφορίοις τὰς γυναικας σκώπτειν λέγουσιν.

3. ἴαμβος (cf. διὰμβος, διθύραμβος, θηρίαμβος, θρίαμβος, κλειψίαμβος, μιξίαμβος, παρίαμβος, ῥίαμβος,
τρίαμβος, χορίαμβος, χωλίαμβος)

4. παρακαταλογία

5. Coppa di Ischia (*CEG* 454, 735-720 ca. a.C.)

Νεκτορος ἐ[γωμ]ι ευποτον ποτῆριον / hoc δ' αν τῶδε πιῆσι ποτῆριον αυτικα κῆνον / ημερος ηαιρεῖσει
καλλικτε[φα]νῶ Αφροδιτεῖς

6. Archil. fr. 215,1 W.²

καί μ' οὐτ' ἰάμβων οὔτε τερπωλέων μέλει

7. schemi metrici: trimetro giambico, coliambo, tetrametro trocaico (catalettico)

→ x — u —, — : → u : →, x — u —

→ x — u —, — : → u : →, x — — x

— u — x, — u — x, — u — x, — u — (x)

ARCHILOCO

Paro Demetrias: *H. Hom. Dem.* 490-494 ἀλλ' ἄγ' Ἑλευσῖνος θυοέσσης δῆμον ἔχουσαι / καὶ Πάρον ἀμφιρῦτην
Ἄντρονὰ τε πετρῆεντα, / πότνια ἀγλαδῶρ ὥρηφόρε Διοῖ ἄνασσα / αὐτὴ καὶ κούρη περικαλλῆς
Περσεφόνηα / πρόφρονες ἀντ' ὧδης βίοντον θυμήρε' ὀπάζειν.

metà del VII sec. a.C.: fr. 19 W.² (Gige), fr. 122 W.² (eclissi del 6 aprile 648), testt. 5-11 Gerber

Telesicle (omonimo di uno dei primi colonizzatori parî di Taso) e la schiava Enipò: testt. 2, 3, 18, 33 Gerber.

poeta e soldato: fr. 1 W.²

mercenario a Taso: fr. 20,1, 89,20, 91,44, 93a,6, 102, 103,2, 104,2, 228 W.²

pretendente di Neobule, figlia di Licambe: cf. fr. 38, 118 W.²

rottura con Licambe e con le Licambidi: cf. fr. 172, 196a, 206-209 W.²

morto in battaglia a Nasso, per mano di un certo Calonda: testt. 12-18 Gerber.

oltre 330 frammenti: elegie (fr. 1-17 W.²), trimetri giambici (fr. 18-87 W.²), tetrametri trocaici (fr. 88-167 W.²),
epodi (fr. 168-204 W.²; nel fr. 197 W.² compare la sequenza — u — x — u — x — u —, poi impiegata anche da Callim. fr. 202
Pf., che il bizantino Trichas [373,14s. Consbruch] definirà “archilochéo”) e forse persino *méle* corali (fr. 120, 121,
fr. sp. 324 W.²) ed epigrammi (*AP* VI 133, VII 441).

pointes sarcastiche (fr. 115 W.²); violente invettive (Hippon. fr. 115 W.²); riflessioni sapienziali (fr. 13, 122 W.²);
crudo erotismo (fr. 42, 44, 119 W.²); allocuzioni dialogiche (fr. 109 W.²); introspezione monologica (fr. 128 W.²);
vinose ispirazioni (fr. 120 W.²); passione d'amore (fr. 118 W.²); *imitatio Homérica*; volgare realismo linguistico.

iscrizione di Mnesiepe di Paro (III sec. a.C.), su incarico del dio di Delfi, consacrata al poeta, nell'isola natale, in un
recinto sacro con altari per offerte a varie divinità (*SEG* XV 517 = test. 3 Gerber).

Pind. *P.* 2,54-56 εἶδον γὰρ ἐκὰς ἐὼν τὰ πόλλ' ἐν ἀμαχανίᾳ / ψογερόν Ἀρχίλοχον βαρυλόγοις ἔχθεσιν / πια-
νόμενον· τὸ πλουτεῖν δὲ σὺν τύχῃ / πότμου σοφίας ἄριστον.

Criti. *VS* 88 B 44 εἰ γὰρ μή, φησίν, ἐκεῖνος τοιαύτην δόξαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξήνεγκεν, οὐκ ἂν
ἐπυθόμεθα ἡμεῖς οὔτε ὅτι Ἐνιποῦς υἱὸς ἦν τῆς δούλης οὐθ' ὅτι καταλιπὼν Πάρον διὰ πενίαν καὶ ἀπορίαν
ἦλθεν εἰς Θάσον οὐθ' ὅτι ἐλθὼν τοῖς ἐνταῦθα ἐχθρὸς ἐγένετο οὐδὲ μὴν ὅτι ὁμοίως τοὺς φίλους καὶ τοὺς
ἐχθροὺς κακῶς ἔλεγε. πρὸς δὲ τούτοις, ἦ δ' ὅς, οὔτε ὅτι μοιχὸς ἦν, ἠιδεῖμεν ἄν, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ μαθόντες,
οὔτε ὅτι λάγνος καὶ ὕβριστής, καὶ τὸ ἔτι τούτων αἰσχιστον, ὅτι τὴν ἀσπίδα ἀπέβαλεν. οὐκ ἀγαθὸς ἄρα ἦν ὁ
Ἀρχίλοχος μάρτυς ἑαυτῶι τοιοῦτον κλέος ἀπολιπὼν καὶ τοιαύτην ἑαυτῶι φήμην

Val. Max. VI 3 *Lacedaemonii libros Archilochi e ciuitate sua exportari iusserunt, quod eorum parum uerecundam ac
pudicam lectionem arbitrabantur: noluerunt enim ea liberorum suorum animos imbui, ne plus moribus noceret quam
ingeniis prodesset. itaque maximum poetam aut certe summo proximum, quia domum sibi inuisam obscenis
maledictis lacerauerat, carminum exilio multarunt.*

Eus. *PE* V 32 ὁ Ἀπόλλων θαυμάζει τὸν Ἀρχίλοχον, ἄνδρα παντοίαις κατὰ γυναικῶν αἰσχρορρημοσύναις καὶ
ἀρρητολογίαις, ἃς οὐδ' ἀκοῦσά τις σάφρων ἀνήρ ὑπομείνειν, ἐν τοῖς οἰκείοις ποιήμασι κεχρημένον

Archil. fr. 126 W.² ἐν δ' ἐπίσταται μέγα, / τὸν κακῶς μ' ἔρδοντα δεινοῖς ἀνταμείβεσθαι κακοῖς.

critica dei valori tradizionali: il sacrificio della vita (fr. 5 W.²), la coincidenza di etica ed estetica (fr. 114 W.²).